

Zpráva o implementaci ECVET v České republice

založená na výsledcích projektů Erasmus+
a národního projektu Pospolu

Tato zpráva vznikla v souvislosti s plněním aktivit zaměřených na podporu nástroje ECVET v období od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015.

Jednotlivé části zprávy byly vypracovány členy národního týmu ECVET expertů, kteří působí při Domu zahraniční spolupráce.

Za národní tým expertů ECVET
Mgr. Helena Slivková
vedoucí Odboru odborného vzdělávání
Dům zahraniční spolupráce

obsah

1.	Úvod	4
2.	Program Erasmus+ Analýza projektových žádostí z Výzvy 2015 – Projekty mobility osob (KA1) - odborné vzdělávání a příprava <i>PhDr. Hana Slámová, Ph.D.</i>	6
3.	Program Erasmus+ Analýza jednotek výsledků učení z Projektů mobility osob (KA1) – odborné vzdělávání a příprava - Výzva 2014 <i>Ing. Jaromír Coufalík, CSc.</i>	11
4.	Zpráva o implementaci prvků ECVET v národním projektu Pospolu <i>Mgr. Martina Kaňáková</i>	16
5.	Závěr	20

1

Úvod

Implementace Evropského systému kreditů v odborném vzdělávání a přípravě (ECVET) probíhá v České republice – podobně jako v dalších zemích EU – postupně.

Rozhodnutím MŠMT¹ bylo v roce 2012 ustanoveno Koordinační centrum pro ECVET při Národním ústavu pro vzdělávání (NÚV), jehož součástí jsou odborná skupina pro ECVET, pracovní skupina NÚV a národní tým expertů ECVET při Domu zahraniční spolupráce (DZS).

Ve stejném roce začal DZS realizovat projekt Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast s názvem „Národní tým expertů ECVET 2012-2013“.

Národní tým expertů ECVET se v letech 2012-2013, tedy v počátečním období implementace ECVET, zaměřil především na šíření informací o podstatě a přínosech tohoto evropského nástroje mezi hlavní cílové skupiny: poskytovatele odborného vzdělávání, realizátory mezinárodních projektů mobility v rámci evropského vzdělávacího Programu celoživotního učení, zaměstnavatele a pracovníky řídicí odborné vzdělávání na národní a regionální úrovni. Za účelem šíření informací o ECVET byly v tu dobu vypracovány informační materiály vysvětlující hlavní zásady ECVET a uspořádána řada seminářů. Počet konkrétních

projektů, v nichž byly uplatněny principy ECVET, byl v tu dobu nízký, protože šlo o jednotlivé mezinárodní projekty s účastí českých odborných škol a vzdělávacích institucí.

Za druhé období implementace ECVET lze označit období let 2014 a 2015. V něm se již začaly realizovat projekty mezinárodní mobility v rámci nového evropského vzdělávacího programu Erasmus+, a zároveň se rozšířila realizace národního systémového projektu Pospolu zaměřeného na zlepšení spolupráce odborných škol a podniků, zejména při odborném výcviku a odborných praxích žáků představujících mobilitu na národní, vnitrostátní úrovni.

Národní tým ECVET expertů při DZS se zaměřil na praktické kroky související s využíváním zásad ECVET včetně pokynů, jak správně popsat využívání ECVET v žádosti o podporu mezinárodních projektů mobility v rámci programu Erasmus+ (dále jen žádost) a jak správně vypracovat hlavní dokumenty ECVET, tj. Memorandum o porozumění, Smlouvu o učení a jednotky výsledků učení, popř. další analogické dokumenty používané při vnitrostátních mobilitách. Tomu byly věnovány i další vypracované informační materiály a semináře.

Z analýzy schválených projektových žádostí z Výzvy 2014 vyplynulo, že 43 % realizátorů schválených projektů mezinárodní mobility v rámci programu Erasmus+ se rozhodlo uplatňovat ve svých projektech zásady ECVET. To

¹ Zavádění Evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET) v České republice, návrh schválený 10. 4. 2012 pod čj. MSMT – 8605/2012-2/NÚV

byl slibný kvantitativní výsledek. Členové národního týmu expertů ECVET při DZS se ve svých aktivitách zejména v roce 2015 zaměřili i na důležité kvalitativní aspekty implementace ECVET.

Členové týmu provedli analýzu projektových žádostí z Výzvy 2015 – Klíčová akce 1 v odborném vzdělávání a přípravě² v rámci programu Erasmus+. Tato analýza umožnila nejen zjistit nové informace kvantitativní i kvalitativní povahy o různých aspektech ECVET v žádostech druhého roku trvání programu Erasmus+, ale také porovnat zjištěné údaje s analogickými údaji týkajícími se projektů z Výzvy 2014.

Dále byla provedena analýza jednotek výsledků učení³ jako stěžejních dokumentů při využívání ECVET, a to jednotek, které byly vypracovány v rámci programu Erasmus+, Projektů mobility osob (KA1) v odborném vzdělávání a přípravě z Výzvy 2014. Analýza jednotek vedla ke zjištění pozitivních i negativních kvalitativních rysů a přispěla k hlubšímu poznání kvality jednotek dosažené v prvním roce programu Erasmus+.

Podle dokumentu MŠMT nazvaného Zavádění Evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET) v České republice má být potenciál ECVET využit k atraktivnější odbornému vzdělávání zejména technického zaměření, a k podpoře jeho kvality.

V témže roce byl zahájen národní projekt Pospolu, který ověřil využití prvků ECVET a možnosti jejich zavádění do praxe v národním prostředí. V souladu s výše uvedeným dokumentem je systém ECVET chápán jako nástroj, který pozitivně přispívá nejen ke zvýšení kvality mezinárodních stáží, ale i jako praktický nástroj, jehož potenciálem je atraktivnit počáteční odborné vzdělávání (zejména technického zaměření) a zvýšit jeho kvalitu.

Vzhledem k zapojení národního ECVET experta v řešitelském týmu projektu Pospolu předkládáme také zprávu

o implementaci prvků ECVET v tomto národním projektu⁴. Informace obsažené ve zprávě se týkají způsobů využívání prvků ECVET při stážích žáků odborných škol ve firmách či při praktickém vyučování mimo školu a tvorby jednotek výsledků učení. Zpráva zároveň informuje i o dotazníkových šetřeních mezi pilotujícími školami v projektu Pospolu v letech 2014 a 2015.

O každém ze tří výše zmíněných analytických materiálů byla v roce 2015 vypracována zpráva a hlavní výsledky těchto zpráv tvoří těžiště obsahu této předkládané zprávy (oddíly 2 – 4). Dále se členové národního týmu expertů ECVET při DZS aktivně účastnili mezinárodních seminářů a konferencí, na nichž získávali informace o implementaci ECVET v dalších zemích a vyměňovali si zkušenosti se svými zahraničními kolegy. Šlo například o mezinárodní seminář „ECVET Peer Learning Seminar“ v Chorvatsku, konaný v říjnu 2015 za účasti odborníků z 9 zemí, ECVET Forum 2015, konané v listopadu 2015 v Barceloně za účasti více než 200 odborníků ze všech zemí EU, seminář o definování vzdělávacích výstupů v projektech mobility (Bratislava, listopad 2015) apod. To také umožnilo porovnávat výsledky dosažené u nás se situací v dalších zemích. Porovnání ukazuje, že dosavadní výsledky implementace ECVET v ČR velmi dobře obstojí i na evropské úrovni.

² Slámová, Hana: Program Erasmus+ Analýza projektových žádostí z Výzvy 2015 – Projekty mobility osob (KA1) - odborné vzdělávání a příprava

³ Coufalík, Jaromír: Program Erasmus+ Analýza jednotek výsledků učení z Projektů mobility osob (KA1) – odborné vzdělávání a příprava - Výzva 2014

⁴ Kaňáková, Martina: Zpráva o implementaci prvků ECVET v národním projektu Pospolu (2012 – 2015)

2

Program Erasmus+ Analýza projektových žádostí z Výzvy 2015

– Projekty mobility osob (KA1) - odborné vzdělávání a příprava

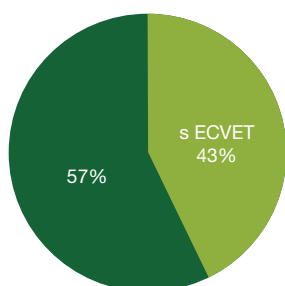
Hlavním cílem této analýzy bylo zjistit, zda se principy ECVET staly běžnou součástí přihlášek projektů KA1 (tj. projektů mobility osob v odborném vzdělávání a přípravě) z výzvy 2015, porovnat výsledky s obdobnou analýzou schválených přihlášek z roku 2014 a najít největší problémy předkladatelů s aplikací ECVET, aby se na ně mohli školitelé výzvy 2016 adresněji zaměřit. Postupně uvádíme hlavní zjištěné výsledky.

Zvýšil se počet přihlášek s využitím zásad ECVET, a to absolutně i procentuálně. V roce 2015 dosáhl počet schválených přihlášek se zásadami ECVET 91 (v roce 2014 to

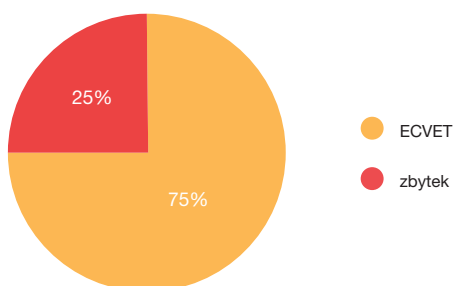
bylo 63 přihlášek), což je 75 procent ze všech schválených projektů KA1. V roce 2014 to bylo jen 43%. V porovnání s rokem 2014 tedy byl zaznamenán významný nárůst implementace ECVET v projektech KA1.

Stejně jako v roce 2014 je ve vzorku projektů patrná převaha veřejných škol nad neveřejnými (veřejné školy tvoří 77% předkladatelů), ale současně došlo ke zvýšení podílu neveřejných škol v roce 2015, který dosáhl 17%. Novinkou jsou konsorcia, která se poměrně aktivně do projektů KA1 rovněž zapojila.

Schválené projekty 2014

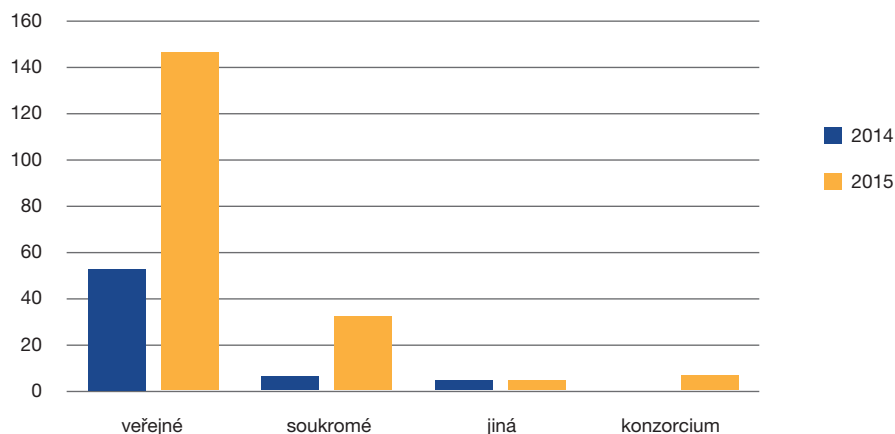

Počet schválených žádostí

Grafy 1: Schválené projekty KA1 v letech 2014 a 2015

Druh instituce

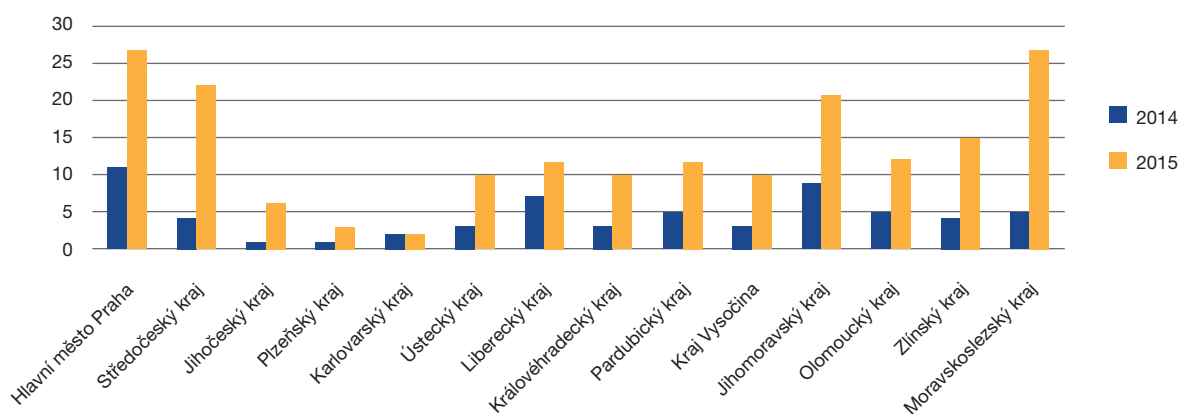

Graf 2: Srovnání ECVET projektů podle institucí

Nejaktivnějšími regiony byly v roce 2015 Praha, Moravskoslezský a Středočeský kraj (27, 27 a 21 projektů). Ve srovnání s rokem 2014 ukazuje graf pro rok 2015 velký kvantitativní nárůst. Je to dáno především tím, že při prezentaci výsledků byla dána přednost zmapování celého vzorku předkladatelů oproti roku 2014, kdy byly výsledky shromážděny pouze za schválené projekty. Proporčně se však výsledek dá interpretovat jako stálá vůdčí pozice

pro region Praha (11 přihlášek v roce 2014 a 27 přihlášek v roce 2015), stabilně aktivní je také Jihomoravský kraj (9 v roce 2014 a 21 v roce 2015), enormní nárůst projektů vidíme v Moravskoslezském (5 - 2014 a 27 - 2015) a Středočeském kraji (4 - 2014 a 22 - 2015). Karlovarský (2 - 2014 a 2 - 2015) a Plzeňský kraj (1 - 2014 a 2 - 2015) patří po oba sledované roky k nejméně aktivním.

Srovnání podle regionů

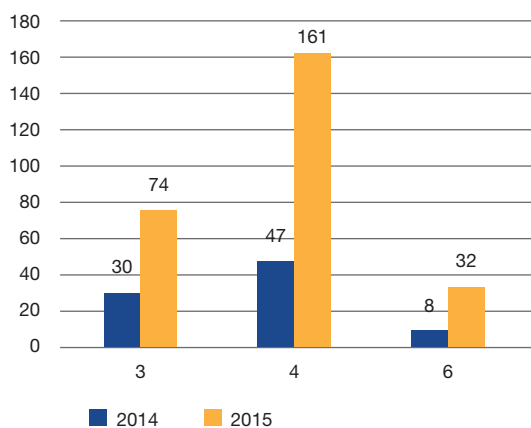

Graf 3: Srovnání projektů podle regionů

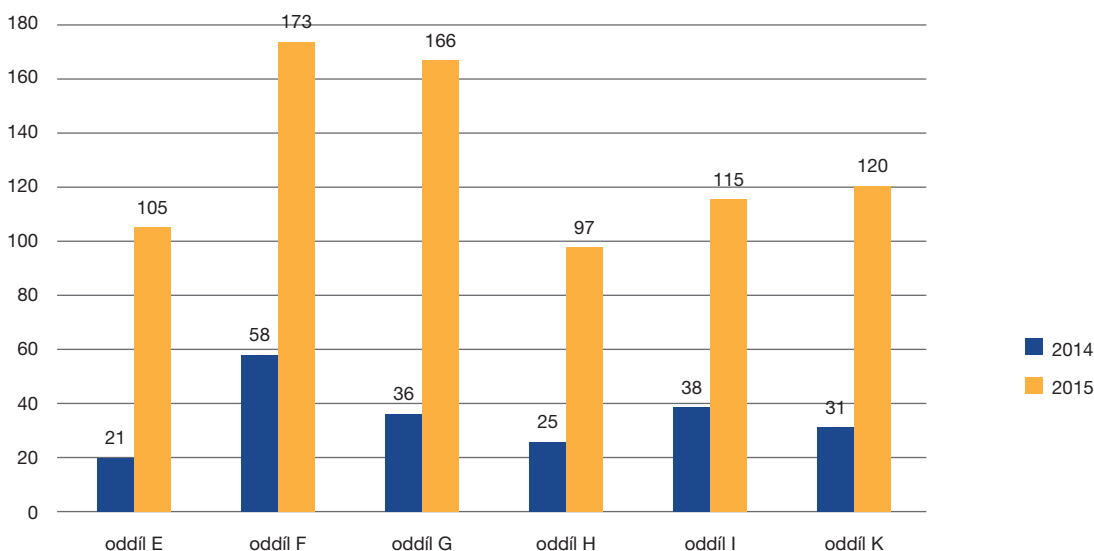
V projektech došlo ke zvýšení počtu i podílu projektů, v nichž obsah vzdělávání odpovídá stupni 4 Evropského rámce kvalifikací (EQF), ve srovnání s projekty se stupněm EQF 3. Zvýšil se i počet projektů se stupněm EQF 6.

Nejčastější délka stáže činila 2 - 3 týdny, avšak vyskytly se i projekty se čtyřtýdenní délkou stáže.

Počet ECVET přihlášek podle stupně EQF

Graf 4: Srovnání podle typu EQF

Graf 5: srovnání zpracovaných částí přihlášky

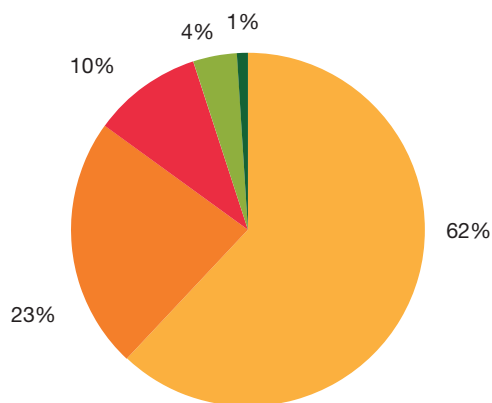
V roce 2015 došlo k výraznému rozšíření oborové struktury projektů uplatňujících zásady ECVET. Zvýšil se počet oborů odborného vzdělávání v projektech a zároveň se výrazněji diferencovaly počty projektů v jednotlivých skupinách oborů. Jak ukazuje graf, mezi projekty s nejvyššími počty oborů patří projekty z oborů Elektrotechnika (37 přihlášek), Strojírenství (37), Gastronomie, hotelnictví a turismus. Zvýšil se počet projektů z ekonomických oborů (37), dále z oborů skupiny Zemědělství a lesnictví (19), Osobní a provozní služby (17 přihlášek), Pedagogika, učitelství a Sociální péče (17 přihlášek). Trvale neaktivnější zůstává skupina oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus, kde bylo v roce 2015 podáno 40 přihlášek.

U většiny projektů KA1 došlo při vyplňování formuláře přihlášky ke zlepšení při promýšlení procesů spojených s implementací ECVET. Nejvýznamněji v oddíle F přihlášky (profil účastníka - 100 % schválených projektů), G (příprava a řízení projektu - 90 %), výrazně v oddíle E (popis projektu a jeho cílů - 63 % procent schválených projektů), v oddíle D (Evropský plán rozvoje - 62 %) a I (Následné aktivity - 64 %). Hůře byl vypracován oddíl H (hlavní aktivity projektu - 55 %), který byl překvapivě lépe vypracován v roce 2014. Vypracování oddílu K - Shrnutí projektu (pouze 63 %) bylo stále málo přesvědčivé.

U dokumentu Memorandum o porozumění byl v roce 2015 zjištěn zřetelný nárůst informovanosti o tomto dokumentu již v době podávání přihlášky, především u schválených přihlášek (bylo to 76 %).

Zřejmé zlepšení oproti roku 2014 bylo v roce 2015 patrné i u dokumentu Smlouva o učení (69 % u schválených projektů, 72 % celkem).

Podíl JVU ve schválených projektech

Graf 6: Rozložení podle ECVET projektů s JVU a jejich počty (zahrnuje současně počty prezentovaných JVU) u schválených projektů 2015

Jednotky výsledků učení (JVU) nebyly většinou při vyplňování přihlášek vypracovány, podobně jako tomu bylo v roce 2014 (v roce 2014 je vytvořilo pouze 27 % schválených projektů). V roce 2015 to bylo celkem 38 % žadatelů (počítány všechny výšeče následujícího graf s výjimkou 62 % nulových JVU). Je to stále poměrně malé procento. Je však potřeba vzít v úvahu, že vytvoření JVU nebylo nutné v termínu podávání žádosti.

Celkem bylo v roce 2015 ve všech analyzovaných projektech vypracováno 111 jednotek výsledků učení. Nejvíce žadatelů vypracovalo jednu JVU (u schválených projektů 21 JVU, u náhradníků 15 JVU), ale poměrně hodně žadatelů vypracovalo dvě JVU (schválené projekty 18, náhradníci 26 JVU). Vyšší počet projektů byl i u projektů se třemi vypracovanými JVU (9 u schválených projektů,

9 u náhradníků 2015. Celkem bylo vypracováno 34 JVU u schválených projektů a u 33 JVU u náhradníků.

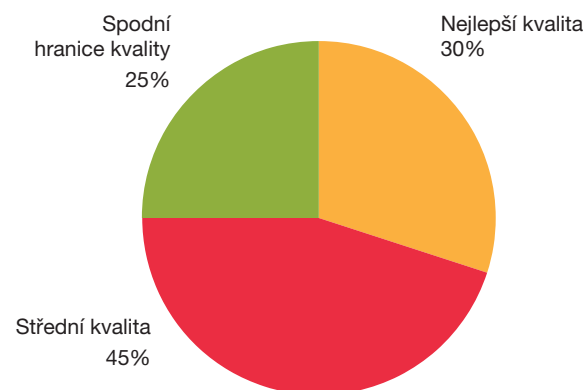
Pokrok v implementaci zásad ECVET je patrný i z porovnání počtu projektů s vypracovanými jednotkami výsledků (v době podání přihlášky) v letech 2014 a 2015. V roce 2014 to bylo 17 projektů, zatímco v roce 2015 již 38 projektů.

Ve vypracovaných JVU však byly zjištěny i nedostatky:

- velmi diferencovaná kvalita JVU
- různá délka JVU
- různá formální úprava JVU
- vliv mezinárodních projektů a přejímání cizích vzorů
- zařazování odborných i obecných dovedností do JVU
- slabý popis kritérií a způsobů hodnocení výsledků učení
- různé pojetí výsledků učení v JVU a v Europassu

Z celkového porovnání kvality uplatnění zásad ECVET v přihláškách z roku 2014 a 2015 vyplývá, že kvalita uplatnění ECVET byla v roce 2015 u schválených přihlášek obdobná jako v roce 2014. V roce 2014 bylo přihlášek s vysokou kvalitou uplatnění zásad ECVET 20 % a v roce 2015 30 %. V roce 2014 činil podíl přihlášek se střední kvalitou uplatnění ECVET 60 %, zatímco v roce 2015 pouze 45 %. Podíl přihlášek s nižší kvalitou uplatnění ECVET byl v roce 2014 20 % a v roce 2015 25 %.

Proporce schválených ECVET projektů podle kvality 2015

Graf 7: Rozložení ECVET projektů podle kvality 2015

Celkově tedy lze konstatovat, že implementace zásad ECVET vykázala v přihláškách KA1 v roce 2015 kvantitativní nárůst, avšak struktura kvality přihlášek zůstala na přibližně stejné úrovni jako v roce 2014.

Hlavní zjištěné pozitivní rysy:

- s ECVET již pracují téměř tři čtvrtiny úspěšných žadatelů KA1
- uplatnění zásad ECVET v projektu výrazně zvyšuje pravděpodobnost schválení projektu
- časté používání Europassu
- všechny instituce sledovaného vzorku již mají zkušenosti ze zahraniční spolupráce, nejčastěji s programy Leonardo da Vinci a Erasmus+
- dostupnost vzorů dokumentů výrazně zvýšila znalost a využívání Memoranda o porozumění a Smlouvy o učení
- na vypracování jednotek výsledků učení se pozitivně projevuje znalost Národní soustavy kvalifikací
- žadatelé již běžně využívají znalosti Evropského rámce kvalifikací
- bohatá oborová i regionální struktura projektů

Hlavní zjištěné negativní rysy:

- asi čtvrtina předkladatelů neusilovala o implementaci ECVET
- nízký počet projektů z Plzeňského a Karlovarského kraje
- slabé uplatňování zásad ECVET v oddílech K a H přihlášky
- nedostatky v přihláškách: nevhodně stanovené cíle projektu, málo propracované řízení projektu, neúplný popis způsobů diseminace a dopadů projektu, slabé pochopení národního nástroje zvyšování kvality projektu apod.
- podcenění náročnosti vypracování JVU
- většinou nízká kvalita vypracovaných JVU
- méně časté hodnocení stážistů podle zásad ECVET
- slabý nárůst kvality implementace ECVET

3

Program Erasmus+ Analýza jednotek výsledků učení z Projektů mobility osob (KA1)

– odborné vzdělávání a příprava - Výzva 2014

Cílem analýzy bylo identifikovat pozitivní a negativní stránky kvality vypracovaných jednotek výsledků učení, aby mohly být využity ke zvyšování kvality jednotek a vůbec pro zlepšení aplikace ECVET v dalších generacích projektů. Analýza může také přispět k posouzení účinnosti instrukcí, pokynů a doporučení týmu ke koncipování jednotek výsledků učení a může být užitečná i pro autory dalších jednotek výsledků učení.

Autoři jednotek výsledků učení z projektů mobility generace 2014 získávali informace o žádoucí podobě jednotek jednak na seminářích a jednak prostřednictvím písemných materiálů (brožur), v nichž byly publikovány i konkrétní příklady jednotek z různých oborů odborného vzdělávání.¹ Tým rovněž poskytoval autorům jednotek výsledků učení konzultace, při nichž posuzoval pracovní verze jednotek a doporučoval jejich autorům, jak by mohli své návrhy jed-

notek zdokonalit. Výsledkem těchto prací byly jednotky výsledků učení, které tvořily součást dokumentace projektů mobility programu Erasmus+ generace 2014.

První částí prací na analýze jednotek výsledků učení bylo shromažďování vypracovaných jednotek. Realizátoři projektů byli ze strany Domu zahraniční spolupráce vyzváni, aby mu vypracované jednotky zaslali. Na tuto výzvu však, bohužel, reagovala jen část realizátorů, a proto asi v polovině roku 2015 Dům zahraniční zaslal těm, kteří své jednotky nezaslali, urgenci. Ta sice pomohla ke shromáždění jednotek z několika dalších projektů, avšak většina realizátorů nereagovala ani na urgenci. Do poloviny září 2015 se tak podařilo shromáždit jednotky výsledků učení z 32 projektů, což představuje polovinu projektů mobility generace 2014.

V rámci zmíněných 32 projektů bylo vypracováno celkem 93 jednotek výsledků učení, které se staly předmětem analýzy. Výrazná většina jednotek (76,3%) byla vypracována česky, 21,5% anglicky a zbývajících 2,2% česky i anglicky. Jazyková verze jednotek není pro analýzu významná, protože o kvalitě jednotek nevyovídá. Z jazykové struktury jednotek je pouze patrné, že autoři své jednotky vypracovávali většinou česky. Kvůli srozumitelnosti

¹ Evropský systém pro zvýšení kvality mobility v odborném vzdělávání. Otázky a odpovědi. Praha: Dům zahraniční spolupráce, 2014. ISBN 978-80-87335-79-6.

Evropský systém pro zvýšení kvality mobility v odborném vzdělávání. Příklady ECVET v praxi. Praha: Dům zahraniční spolupráce, 2014. ISBN 978-80-87335-67-3.

Jak vytvořit jednotku výsledků učení. Praktický průvodce pro realizátory projektů v rámci programu Erasmus+. Praha: Dům zahraniční spolupráce, 2014. ISBN 978-80-87335-86-4.

pro zahraniční partnery je pak ovšem museli v rámci realizace projektu překládat do jiného jazyka srozumitelného zahraničnímu partnerovi, zpravidla do angličtiny.

Členové národního týmu expertů ECVET potenciální autory jednotek vedli (prostřednictvím seminářů a brožur) k tomu, aby se struktura jejich jednotek skládala z těchto pěti povinných částí:

- a) název jednotky
- b) specifikace profesní kvalifikace, k níž se jednotka vztahuje
- c) stupeň Evropského rámce kvalifikací (EQF)
- d) očekávané výsledky učení
- e) způsoby ověření výsledků učení

Při analýze kvality jednotek výsledků učení byly postupně analyzovány jednotlivé části žádoucí struktury jednotek.

Název jednotek výsledků učení má být stanoven tak, aby vypovídal o jejich obsahu, tj. aby byl výstižný. Tento požadavek splnilo 84 analyzovaných jednotek (90,3 %), tedy výrazná většina. Byly to například názvy Restaurační moučníky, Chassis servicing, Objednávka zboží od dodavatelů, Funkce tepelného čerpadla apod. Zbývajících 9 jednotek (9,7 %) mělo název, který požadavek výstižnosti jejich názvu nespĺňoval. Šlo například o názvy Zahraniční odborná praxe VOŠ, Training stay in companies for students of Business Academy nebo Zahraniční odborná stáž - obor hotelnictví. Vysoký podíl jednotek s výstižným názvem naznačuje, že z tohoto hlediska se podařilo dosáhnout dobrého výsledku.

Dalším požadavkem na název jednotky výsledků učení je jeho konkrétnost jako opak nežádoucí obecnosti. Také v tomto případě se výrazné většině autorů jednotek podařilo stanovit vhodný, tj. konkrétní název jednotky, například Balení dárků pro klienty, Italské dezerty a zmrzlina, Příjem nakoupeného zboží na sklad, Polyfúzní svařování atd. Příliš obecné názvy jsou pak názvy Administrativní činnost, IT, Selling, Ryby, Strojírenství, Telekomunikace, Automechanik, Reprodukce skotu apod. Ty totiž označují příliš široké činnosti odborného vzdělávání, z nichž by teprve měla být vybrána užší a konkrétnější část. Počet konkrétních názvů jednotek dosáhl v analyzovaném vzorku 84 (tj.

90,3 %), zatímco příliš obecných názvů se v něm vyskytlo 9 (tj. 9,7 %).

Třetím požadavkem kladeným na název jednotky výsledků učení je jeho přiměřená délka. Ta je zajisté ovlivněna i výstižností a konkrétností názvu a nelze tak předem délku názvu jednotky stanovit. Analýza délky názvů jednotek ukázala, že ve vzorku se nejčastěji (v 22 případech) vyskytly názvy vyjádřené 4 slovy. U asi dvou třetin názvů jednotek (58 případů, tj. 62, %) šlo o vyjádření pomocí 3 – 6 slov. Tomu odpovídá i průměrný počet slov v názvech jednotek, který činí 4,4 slov. Za extrémně krátké lze považovat názvy jednotek vyjádřené 1 – 2 slovy (jde zároveň o názvy vyznačující se přílišnou obecností či šíří) a naopak za extrémně dlouhé názvy skládající se z 10 a více slov, které se však vyskytly jen ve 2 případech (znamenajících jen 2,2 %). Vezme-li se v úvahu, že za slova se považují i předložky a spojky, lze říci, že zjištěné názvy jednotek byly většinou přiměřeně dlouhé.

Požadavek, aby v jednotce výsledků učení byla specifikována kvalifikace, k níž se jednotka vztahuje, patří k nejdůležitějším požadavkům na žádoucí podobu jednotky, protože se týká jednoho ze stěžejních rysů celého systému ECVET – specifikovat vztah obsahu učení k některé existující kvalifikaci. Proto byli potenciální autoři jednotek vedeni týmem k tomu, aby v české Národní soustavě kvalifikací hledali kód a název příslušné profesní kvalifikace, jejíž součástí jednotka představuje, a aby teprve v případě neúspěšného hledání specifikovali obsah jednotky prostřednictvím kódu a oboru odborného vzdělávání.

V analyzovaném vzorku jednotek byla konkrétní profesní kvalifikace z NSK specifikována v 23 případech, tj. ve 24,7 % případů. U dalších 15 jednotek (16,1 %) byla specifikována kvalifikace i obor vzdělávání a ve většině případů (55 jednotek, tj. 59,2 %) byl specifikován obor vzdělávání. Dosažený výsledek nelze považovat za uspokojivý, protože kvalifikace byla specifikována jen u asi třetiny případů, zatímco ve většině případů profesní kvalifikace specifikována nebyla. Toto hodnocení se nezmění ani tehdy, vezmeme-li v úvahu, že NSK neobsahuje (a ani nemůže obsahovat) veškeré možné kvalifikace. Spíše svědčí o tom, že autoři jednotek pocházející ve výrazné větši-

ně z odborných škol, jsou více zvyklí na práci s kódem a oborem odborného vzdělávání, jež poskytují, zatímco s profesními kvalifikacemi z NSK zatím pracují v menší míře.

Dosažený výsledek je důvodem pro to, aby při práci s potenciálními autory dalších jednotek je tým ještě intenzivněji vedl ke splnění požadavku na specifikaci vztahu jednotky ke konkrétní profesní kvalifikaci z NSK.

Dalšími informacemi, které vzorek analyzovaných jednotek poskytl, jsou informace o oborové struktuře jednotek. 93 analyzovaných jednotek se týká celkem 21 skupin oborů. To svědčí o oborově značně diferencované struktuře, která pokrývá dostačující podíl oborů odborného vzdělávání. Nejvyšší podíl zaujímaly ve sledovaném vzorku jednotky z oboru gastronomie a hotelnictví, a to 35,5 % (33 jednotek). Na druhém místě jsou jednotky z oboru ekonomiky a administrativy, jichž bylo 12,9 % (12 jednotek). Tyto dvě skupiny jednotek tak tvoří zhruba polovinu analyzovaného vzorku jednotek. Třetí nejčetnější byly jednotky z oboru zemědělství (8 jednotek, tj. 8,6 %). Jednotky z dalších skupin oborů se vyskytovaly v počtu od 1 do 5. Jsou to jednotky z oborů chemie (5 jednotek), informatiky (4 jednotky), strojírenství (3 jednotky), elektrotechniky (3 jednotky), potravinářství (1 jednotka), dřevařství (1 jednotka), polygrafie (3 jednotky), stavebnictví (1 jednotka), dopravy 2 (jednotky), speciálních oborů (2 jednotky), veterinářství (1 jednotka), zdravotnictví (1 jednotka), obchodu (2 jednotky), práva a veřejné správy (2 jednotky), služeb (1 jednotka), pedagogiky (2 jednotky), lyceí (1 jednotka) a umění (3 jednotky). U jedné jednotky obor nebyl uveden.

Pokud jde o specifikaci jednotek výsledků učení k určitému stupni Evropského rámce kvalifikací (EQF), v podmínkách českého odborného vzdělávání by se měly v jednotkách výsledků učení vyskytovat při uvádění stupně EQF v zásadě jen stupně 3, 4 a 6, které odpovídají odbornému vzdělávání v oborech ukončovaných závěrečnou zkouškou (stupeň 3), v oborech ukončovaných maturitní zkouškou (stupeň 4) a v oborech vyšších odborných škol (stupeň 6). V tomto smyslu byli také potenciální autoři jednotek týmem instruováni.

Podle očekávání byly ve vzorku analyzovaných jednotek nejčastěji zastoupeny jednotky se stupni EQF 3 a 4. Vykazovaly přibližně stejný počet a podíl: jednotek se stupněm EQF 3 bylo 35 (tj. 37,6 %) a jednotek se stupněm EQF 4 bylo 34 (tj. 36,6 %). Dohromady tvořily více než tři čtvrtiny jednotek. Jednotek se stupněm EQF 6 byly ve vzorku 3, tj. 3,2 %. Zatímco tyto údaje jsou jednoznačné a také odpovídají hlavním cílovým skupinám odborného vzdělávání, u zbývajících 21 jednotek představujících 22,6 % vzorku se vyskytly údaje méně obvyklé. U 3 jednotek byl uveden stupeň EQF 2, což odpovídá úrovni učení, která je nižší, než učení v rámci oboru ukončovaného závěrečnou zkouškou. U dalších 3 jednotek byly uvedeny dva údaje stupně EQF (v jednom případě stupně 2 a 3 a ve dvou případech stupně EQF 3 a 4) a u 5 jednotek dokonce tři stupně EQF (3 -5). Tyto údaje jsou pravděpodobně ovlivněny informacemi obsaženými v NSK, kde se mohou v popise kvalifikačního standardu téže profesní kvalifikace vyskytovat různé dílčí odborné způsobilosti, u nichž jsou uvedeny odlišné stupně EQF. V 10 jednotkách nebyl stupeň EQF specifikován.

Zjištěné údaje týkající se stupně Evropského rámce kvalifikací jsou přijatelné, protože kromě 10 jednotek bez specifikace stupně EQF nezjistily závažnější nedostatky.

Formulace očekávaných výsledků učení patří v jednotkách k jejich stěžejním oddílům a v rozhodující míře ovlivňuje celkovou kvalitu jednotek. Při svých instruktážních pracích s potenciálními autory jednotek se tým zaměřoval především na dvě věci: aby v jednotkách byl formulován přiměřený či dostačující počet očekávaných výsledků učení a aby jednotlivé výsledky učení byly formulovány co nejpřesněji. Oba tyto požadavky souvisí s podstatným rysem a přínosem ECVET, tj. s přesným vymezením očekávaných výsledků učení.

Pokud jde o počet očekávaných výsledků učení v jednotkách, doporučoval tým autorům jednotek, aby ve svých jednotkách uváděli asi 10 – 15 bodů vyjadřujících očekávané výsledky učení. V analyzovaném vzorku bylo 41 jednotek, které odpovídaly uvedenému doporučení, což činilo 44,1 % jednotek, tedy necelá polovina. Tento výsledek nelze považovat za uspokojivý, protože žádoucího rozsahu očekávaných výsledků učení se podařilo dosáhnout

nout jen v menšině případů. Kdyby se za přijatelný počet výsledků učení považovalo ještě 9, zvýšil by se podíl přijatelných jednotek z tohoto hlediska na 53,8 % a při uznání počtu 8 na 62,4 %.

Protože další nejčetnější skupinu jednotek představují jednotky s nižším počtem očekávaných výsledků učení než 10 (je to 30 jednotek, 32,3 % z celkového počtu analyzovaných jednotek), naznačuje to, že autoři jednotek buď měli potíže s vymezením doporučeného počtu výsledků učení, nebo tomuto vymezení nevěnovali náležitou péči. Ve většině jednotek s nižším počtem výsledků učení než 10 se počet výsledků učení pohyboval v intervalu od 5 do 9, extrémní byla 1 jednotka s 1 očekávaným výsledkem učení. Jednotek s více než 15 očekávanými výsledky učení bylo v analyzovaném vzorku 25, tj. 26,9 %. Z nich 13 jich uvedlo 20 nebo více výsledků učení. Nejvyšší vyskytnuvší se počet výsledků učení činil (v jednom případě) 29.

Pro vymezení výsledků učení v jednotkách stále ještě nedošlo mezi odborníky k jednoznačnému stanovisku k tomu, zda mají být očekávané výsledky učení v jednotkách klasifikovány do tří kategorií na znalosti, dovednosti a kompetence, nebo zda je též možné výsledky učení v jednotkách uvádět bez této klasifikace prostřednictvím činností. Evropská komise prosazuje klasifikaci na znalosti, dovednosti a kompetence. Ačkoliv z teoretického hlediska je tento požadavek pochopitelný, z praktického hlediska jej není snadné splnit, a to zejména kvůli ne vždy jednoznačnému vymezení kompetencí v různých pramenech a také kvůli odlišování kompetencí od dovedností. Pokud jde o vymezení očekávaných výsledků učení prostřednictvím činností, pro ně mluví uplatnění činností při vymezení kvalifikačních standardů v NSK. Se zřetelem k tomu připouštěl tým při práci s potenciálními autory jednotek použití obou způsobů vymezení očekávaných výsledků učení v jednotkách.

V analyzovaném vzorku jednotek vysoce převažovalo vymezení očekávaných výsledků učení pomocí činností. Takových jednotek bylo více než dvě třetiny – 64 jednotek, tj. 71,0 %. Ve 22 jednotkách jejich autoři vymezili výsledky učení prostřednictvím znalostí, dovedností a kompetencí, což představovalo přesně čtvrtinu analyzovaných jedno-

tek. Klasifikace výsledků učení do zmíněných kategorií ovšem leckde nebyla bez závad, a to – jak se dalo očekávat – zejména v případě kompetencí. V 5 jednotkách nebylo možné jednoznačně rozhodnout způsob vymezení výsledků učení. Zjištěný výsledek vybízí k dalším diskusím o tom, co a jak potenciálními autorům jednotek doporučovat.

Snad nejzávažnějším a zároveň nejobtížnějším problémem při vymezení očekávaných výsledků učení je problém správné, tj. co nejpřesnější formulace jednotlivých výsledků učení.

Tým autorům jednotek doporučoval používání vhodných formulací včetně tzv. aktivních sloves a uváděl jim konkrétní příklady vhodných a nevhodných formulací. Také v analyzovaných jednotkách se vyskytují vhodné a nevhodné formulace. Z vhodných lze uvést například formulace zná software hotelové recepce, dovede pracovat s lepicí pistolí, dovede posoudit zdravotní stav mléčné žlázy dojnic, dovede zvolit a umístit typ písma v textové části prospektu, umí si organizovat práci a pracovat s výkresovou dokumentací apod. Z nevhodných například provádí administrativně organizační práce, zná organizaci práce v oblasti cestovního ruchu, seznámí se s podnikem jako celkem, zadané úkoly plní a odevzdává v odpovídající kvalitě, apod.

V analyzovaném vzorku se podle odhadu vyskytuje víc než tisíc formulací očekávaných výsledků učení. Tyto formulace však, bohužel, nelze popsat prostřednictvím kvantitativních charakteristik, které by pomohly přesněji identifikovat zjištěný stav. Na základě přečtení jednotek lze konstatovat, že ve vzorku jednotek se vyskytují vhodné i nevhodné formulace výsledků učení, avšak nelze souhrnně vyjádřit jejich proporce. Na základě odhadu se však spíše zdá, že převažují formulace nevhodné. Jako způsoby zlepšování současného stavu v této věci se doporučuje dále šířit povědomí o vhodných a nevhodných formulacích na seminářích pro potenciální autory jednotek a prostřednictvím písemných materiálů, a také nadále poskytovat konzultace k návrhům jednotek.

Poslední „povinnou“ částí jednotek výsledků učení má být oddíl, v němž se specifikují způsoby ověření očekáva-

ných výsledků učení. Jsou určeny zejména těm, kdo mají na závěr učení ověřit, zda si vzdělávaná osoba očekávané výsledky učení osvojila, popř. v jaké míře. Doporučení, která potenciální autoři jednotek výsledků učení ke stanovení způsobů ověření obdrželi, spočívala v pokynech, aby vycházeli z vymezených výsledků učení, a navrhli, jakým postupem (např. vyzkoušením, praktickým předvedením činností) má příslušný examinátor zjistit míru osvojení očekávaných výsledků učení. Nepožadovalo se na nich, aby specifikovali určitý počet těchto způsobů.

V analyzovaných jednotkách jejich autoři správně uváděli vždy několik způsobů ověření. Bylo při tom patrné, že většinou vskutku vycházeli ze stanovených očekávaných výsledků učení. Zatímco průměrný počet výsledků učení v jednotkách lze odhadnout asi na 12, průměrný počet způsobů ověření se pohyboval mezi 8 a 9. Ve 2 jednotkách navržený způsob ověření chyběl. I vzhledem k nižšímu počtu způsobů ověření jsou rozdíly v jejich počtech nižší, než v případě očekávaných výsledků učení. Jako extrémní hodnoty se vyskytly počty 1 a 29. Několik příkladů vhodných formulací způsobů ověření: Aplikace znalosti historie a dějin kultury regionu – praktické předvedení, Vhodné využití dekorace a zbytkového materiálu – praktické předvedení, Skladování potravin podle hygienických zásad – praktické předvedení, Správnost výběru účesu k dané příležitosti a typu zákazníka – ústní a praktické předvedení. A příklady nevhodných formulací: Stupeň estetického citění, Hodnocení obsahové stránky semestrální práce, Předat výstup z PC o vyrobených sortimentech, Dodržuje zásady sebeprezentace v rámci firmy.

I když se ve vzorku jednotek vyskytují vhodné a nevhodné formulace způsobů ověření, lze konstatovat, že kvalita navržených způsobů ověření je poněkud vyšší, než formulace očekávaných výsledků učení. Je to zřejmě ovlivněno i využitím zásady, že způsoby ověření výsledků učení jsou v jednotkách ve vysoké míře odvozovány od jednotlivých očekávaných výsledků učení.

Analýza pomohla identifikovat pozitivní a negativní rysy jednotek výsledků učení, vypracovaných v rámci projektů mobility programu Erasmus+ generace 2014.

Hlavní zjištěné pozitivní rysy:

- jednotky v dostatečné míře pocházely z různých oborů odborného vzdělávání
- názvy jednotek byly ve výrazné většině případů dostatečně výstižné, konkrétní a přiměřeně dlouhé
- specifikace stupně Evropského rámce kvalifikací byla ve výrazné většině případů jednoznačná
- rozsah většiny analyzovaných jednotek byl přiměřený
- formulace způsobů ověření očekávaných výsledků učení byla u vysokého počtu jednotek vhodná
- jednotky byly přiměřeně rozsáhlé

Hlavní zjištěné negativní rysy:

- ne všechny jednotky obsahovaly veškeré požadované údaje
- specifikace vztahu jednotek k některé profesní kvalifikaci z NSK ve většině případů chyběla
- jen v asi polovině jednotek byl vymezen dostatečný počet očekávaných výsledků učení
- jen v menšině jednotek byly očekávané výsledky učení klasifikovány do kategorií znalostí, dovedností a kompetencí
- formulace vysokého podílu kompetencí nebyla v souladu s obecným vymezením kompetencí
- jen část očekávaných výsledků učení byla formulována vhodně

Zjištěné pozitivní, ale především negativní rysy budou využity při dalších pracích s autory jednotek výsledků učení.

4

Zpráva o implementaci prvků ECVET v národním projektu Pospolu

Od prosince 2012 do konce října 2015 byl v České republice implementován národní systémový projekt Pospolu (Podpora spolupráce škol a firem se zaměřením na odborné vzdělávání v praxi), který byl spolufinancován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR. Projekt připravilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve spolupráci se zaměstnavatelskými svazy a realizovalo ho MŠMT ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání.

Smyslem projektu bylo podpořit spolupráci odborných škol a zaměstnavatelů, která povede k lepší připravenosti absolventů škol, k prohloubení přípravy žáků v reálném pracovním prostředí (navýšením objemu praktické přípravy a především jejím zkvalitněním) a napomůže jejich snadnějšímu přechodu do praxe. Hlavním cílem projektu bylo dospět k návrhům systémových a legislativních úprav, které spolupráci škol a firem usnadní a zefektivní a umožní její prohloubení.

Projekt Pospolu se inspiroval principy ECVET a ověřoval možnosti jejich zavádění do praxe v národním prostředí. Opíral se o dokument Návrh implementace ECVET, který byl schválen MŠMT v roce 2012. V souladu s tímto doporučením je systém ECVET chápán jako nástroj, který pozitivně přispívá nejen ke zvýšení kvality mezinárodních stáží, ale i jako praktický nástroj, jehož potenciálem je atraktivitně počáteční odborné vzdělávání (zejména technického zaměření) a zvýšit jeho kvalitu.

Důležitým předpokladem ECVET je vzájemná důvěra mezi školou a firmou. Žák (nebo např. učitel absolvující stáž ve firmě) by neměl být dvakrát hodnocen za tutéž znalost, dovednost nebo kompetenci a není cílem mu vzdělávací cestu prodlužovat jenom proto, že některou část své přípravy na povolání absolvoval v jiném vzdělávacím kontextu než je běžné. Vzájemná důvěra školy a firmy by však měla být podpořena písemnou smlouvou – a to jednak rámcovou smlouvou (Memorandum o porozumění mezi vysílající a přijímající organizací) a také trojstrannou dohodou (či smlouvou) o učení mezi školou, firmou a učícím se (žákem, učitelem) o podmínkách a obsahu stáže/výcviku, očekávaných výsledcích učení, způsobu jejich hodnocení, validaci a uznání.

Po zkušenostech s prací se školami se ukázalo, že jakákoliv administrativa školy zatěžuje a odrazuje od testování nových věcí. Tento fakt byl v projektu Pospolu potvrzen stručným dotazníkovým šetřením mezi pilotujícími školami v roce 2014. Cílem ECVET je naopak administrativní náročnost snižovat, a proto bylo akceptováno, že školy mohou využít své stávající smlouvy se sociálními partnery. Vztah mezi školou a firmou by měl být dle platné legislativy (dle zákona č. 561/2004 Sb.) vždy smluvně ošetřen a realizován smlouvou o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování. Tato smlouva může nahradit výše zmiňované Memorandum o porozumění, protože je rámcovou smlouvou mezi přijímající a vysílající organizací. Vzor takové smlouvy je přílohou školského zákona a školy ho většinou často s drobnými úpravami využívají.

Smlouva bývá uzavírána na dobu neurčitou a je v ní uvedena doba plnění a případné možnosti jejího ukončení. Není to však v praxi pravidlem. Existují školy, které takovéto smlouvy mají termínované, většinou bývají uzavírány na 1 - 3 roky. Problematický je často obsah. Ve smlouvě bývá správně uvedeno, jaká jsou práva a povinnosti žáka, školy i firmy, dále se lze ve smlouvě dočíst o odměnách pro žáky za produktivní činnost a jejich výši, o počtu hodin, které žáci denně mohou na pracovišti firmy strávit, o tom, že místo určené pro praktické vyučování musí splňovat hygienické požadavky a bezpečnostní podmínky, informace o instruktáži k bezpečnosti práce, o tom, že instruktor hodnotí žáky a že praktické vyučování je poskytováno v souladu s učebními plány daného oboru. Z praxe je ovšem známo, že instruktoři často postrádají právě kontext, neznají školní vzdělávací program a ve smlouvách chybí jasné definování toho, co se má žák na pracovišti naučit.

V případě trojstranných smluv se v projektu Pospolu postupovalo tak, že si škola s firmou předem definují a dohodnou to, co se žák ve firmě naučí – vytvoří tak jednotku výsledku učení - a sepíší o tom trojstrannou Dohodu o učení, kterou podepíše i žák. Přílohou Dohody o učení pak byla konkrétně vypracovaná Jednotka výsledků učení, kterou žák (popř. učitel) absolvuje v rámci odborné praxe/odborného výcviku. V ní byly popsány konkrétní očekávané výsledky učení a příslušné hodnotící úkoly, které prověří, zda žák danou kompetenci získal, nebo ne. Průběh výcviku (praxe, stáže) průběžně monitorovala vysílající organizace např. prostřednictvím učitele odborného výcviku. Pro popis výsledků učení byly školám doporučovány hodnotící standardy (jednotlivé odborné způsobilosti) profesních kvalifikací v NSK, které k popisu jednotlivých výsledků učení využívají činnostní slovesa a vztahují se k praktickým úkonům, které pracovník (žák) v reálném provozu skutečně vykonává.

Pro účely projektu Pospolu byl také pilotován záznam či protokol a ověření osvojených znalostí, dovedností a kompetencí, dokument Hodnocení žáka. Snahou bylo maximální zjednodušení - do tabulky byly přeneseny hodnotící úkoly z JVV, pracovník firmy do nich ve formě splnil/nespil/splnil s výhradami zaznamenal výsledek a on i žák ho stvrdili svými podpisy. Na základě tohoto proto-

kolu pak mohl být vystaven osobní záznam. Každý žák si na základě postupně dosažených výsledků vedl vlastní Portfolio žáka, do kterého si ukládal záznamy o dosažených výsledcích po celou dobu pilotáže (osobní záznamy za získané výsledky učení) a deníky z průběhu praktického vyučování (Pracovní deník si vedl každý žák během své činnosti ve firmě).

Účastníkovi stáže/výcviku byl v případě zdárného absolvování a ověření výsledků učení definovaných v uvedené jednotce výsledků učení a také zájmu školy vystaven Osobní záznam, který stvrzuje dosažené výsledky učení. V projektu Pospolu byl pilotován na základě oznámení Evropské komisi jako osobní záznam dokument Euro-pass - Doklad o národní mobilitě. Osobní záznam obsahuje název a adresu instituce, která ho vystavila, jméno a datum narození učícího se a výčet dosažených výsledků učení. Firma, u které žák konal povinný odborný výcvik nebo praxi, mohl vystavit žákům v případě zájmu kromě Osobního záznamu také jakékoliv vlastní osvědčení (certifikát o absolvování praktického vyučování na pracovišti sociálního partnera).

V rámci projektu byla dále vypracována šablona pro jednotky výsledků učení, která je k dispozici na <http://pospolu.rvp.cz>.

Do tvorby jednotek výsledků učení a implementace prvků ECVET se v rámci ověřování spolupráce škol a firem zapojilo celkem 15 partnerství. Školám bylo poskytováno poradenství při tvorbě jednotek výsledků učení a následně také zpětná vazba na odevzdané jednotky, a to buď přímo ECVET expertem projektu nebo prostřednictvím supervizorů pilotáže. Jednotky výsledků učení pro odborné praxe vznikaly také v prodloužení projektu, a jak to ve školách, které již do projektu zapojeny byly, tak i ve školách nových. V jednotlivých partnerstvích projektu vzniklo celkem 82 jednotek výsledků učení pro obory dosaženého vzdělání kategorie H, M a L0. Z toho 65 bylo publikováno na Modulu Pospolu na portále RVP.cz¹; přičemž z toho 31 jednotek je určeno pro odbornou praxi, 23 pro odborný výcvik a 11 pro stáže učitelů.

¹ <http://pospolu.rvp.cz>

Ukázalo se, že je vhodnější tvořit jednotky výsledků učení pro odborné praxe, protože nemají konkrétně vymezen vzdělávací obsah v RVP ani ŠVP. Odborné praxe nejsou tak rozsáhlé jako odborný výcvik. Jedná o kratší časový úsek, který délkou odpovídá zahraniční mobilitě žáků. ECVET umožní si praxi dobře a smysluplně rozplánovat a uspořádat do jednotky, ale také dobře kontrolovat to, co se žák na pracovišti naučil a eliminovat odborné praxe, s jejichž obsahem nebyla spokojena škola, ani samotný žák. V průběhu testování bylo projektem Pospolu ve spolupráci s Národním centrem Europass vydáno v letech 2014 a 2015 celkem 22 Europass - Dokladů o národní mobilitě.

Od konce března do června 2014 probíhalo v rámci projektu Pospolu stručné dotazníkové šetření mezi 16 pilotujícími partnerstvími. Osloveno bylo celkem 47 odborníků ze škol a zástupců sociálních partnerů. Bylo získáno celkem 14 odpovědí, návratnost byla necelých 7 %. 50 % respondentů se domnívalo, že systém ECVET a jeho principy mohou zlepšit vzájemnou spolupráci středních odborných škol nebo podniků na národní úrovni, 28,5 % nevědělo a 21 % si myslelo, že ke zlepšení spolupráce tyto principy přispět nemohou. 64 % dotázaných bylo přesvědčeno o tom, že principy ECVET lze využít spíše na mezinárodní úrovni.

Za největší přínos systému ECVET na národní úrovni respondenti označili zvýšení kvality úrovně praxe žáka, motivaci, standardizaci kompetencí žáků, získání nových dovedností v reálném prostředí, možnost výměny žáků mezi školami a firmami, zpřesnění stávajícího systému, pokud bude vazba mezi RVP a NSK, tlak na dopracování NSK, definování obsahu prostřednictvím výsledků učení apod. Opakovaně zaznělo, že ECVET bude přínosný v okamžiku existence nějakého pravidla či nařízení platného na národní úrovni a v případě jeho plošného zavedení. Za největší přínos systému ECVET na mezinárodní úrovni respondenti označili definování obsahu prostřednictvím výsledků učení a JVU, lepší uplatnění na trhu práce, získání nových zkušeností v oblasti firemní kultury, nových technologií a řízení, možnosti výměny žáků mezi školami a firmami, zkušenosti z jiných pracovních prostředí, specifické zkušenosti a dovednosti prohlubující příslušnou kvalifikaci apod.

Dotazníkové šetření se dále zabývalo možnými úskalími systému ECVET (např. validací, uznáním stáže, technickým zajištěním - doprovodem nezletilých, atd.). V odpovědích respondentů byly uváděny například tyto odpovědi: BOZP dle platné legislativy, uznatelnost získaných znalostí ze stáže či získané kvalifikace (obecné uznávání získané kvalifikace), odbornost zaměstnanců firmy, pedagogické vzdělání instruktorů, financování instruktorů, administrativní zátěž pro firmu, existence vlastních standardů (např. ve Škodě Auto) apod.

Dotazníkem se dále zjišťovalo, jak školy zajišťují a realizují odborný výcvik či praxi žáků. Školy většinou uzavírají obecné smlouvy o spolupráci na 1 - 3 školní roky, dále např. smlouvy s jednotlivými pracovišti firmy či smlouvy s firmami s vymezením obsahu a rozsahu odborného výcviku, jeho délky a organizačního zajištění. Téměř všichni respondenti uvedli, že smlouvy vycházejí z RVP a ŠVP a konkrétních podmínek firmy a školy.

Na otázku týkající se způsobu hodnocení žáka respondenti odpověděli, že hodnotí instruktor posudkem či popisem úrovně získaných znalostí a dovedností žáka, nejčastěji uváděli, že hodnotí instruktor ve spolupráci s učitelem odborného výcviku dle stanovených klasifikačních kritérií. 43 % dotázaných uvedlo, že žáci nedostávají žádný doklad o absolvovaném odborném výcviku či odborné praxi. Přitom 50 % respondentů se domnívalo, že takový doklad o absolvovaném odborném výcviku či praxi by byl užitečný. 85,7 % dotázaných mělo za to, že pokud bude existovat dobrý záznam znalostí, dovedností a kompetencí (např. ve formě standardizovaného dokumentu) získaných během stáže (odborného výcviku/praxe) u nás či v zahraničí, může to napomoci při hledání zaměstnání (např. i v případě, že nedokončí studium na dané střední škole).

Na přelomu února a března 2015, tj. v období, kdy si partnerství škol a podniků již vyzkoušela vytvoření jednotky či jednotek výsledků učení a řada z nich je také vyzkoušela v praxi, bylo uskutečněno další dotazníkové šetření. Osloveno bylo celkem 25 tvůrců jednotek výsledků učení a návratnost byla 100%. Ve výsledcích tohoto šetření se výrazně zvýšil podíl respondentů domnívajících se, že

ECVET a jeho principy mohou zlepšit vzájemnou spolupráci škol a podniků i na národní úrovni (z 50 % v prvním šetření na 88 % ve druhém). Respondenti na ECVET zejména oceňovali jasně definovaný obsah prostřednictvím výsledků učení (spolu s vytvořením standardu a jednotlivých hodnotících kritérií), lepší propojení se světem práce, možnost pružně reagovat na novinky a trendy a jejich přenos do vzdělávací oblasti a zajištění kontroly kvality.

Pilotující školy na základě svých zkušeností také uvedly hlavní problémy spojené s využitím systému ECVET v národních podmínkách. Byla to zvýšená administrativní zátěž (56 % respondentů), nechuť sdílet jednotky (vlastní know-how) s jinými školami a podniky (40 % respondentů), slabá znalost práce s výsledky učení a jejich definováním (40 % respondentů) a také neochota měnit zaběhnutý řád (32 %). Nicméně zazněly i další názory, např. že národní mobilita nebude fungovat kvůli zvýšené organizační zátěži (suplování, finance, ubytování) nebo proto, že to není to systémový prvek, chybí zaštiťující autorita apod.

Respondenti se shodli, že z principů ECVET lze využít především jednotky výsledků učení, dohody o učení mezi žákem, školou a firmou, uznávání absolvovaných jednotek a vzájemnou důvěru a zlepšení vztahů s firmou. Memorandum o porozumění, které v ČR již existuje v podobě smlouvy o obsahu a rozsahu praktického vyučování a podmínkách pro jeho konání, respondenti logicky označili za nejméně užitečný prvek ECVET.

Respondenti v rámci šetření měli popsat, čeho díky ECVET dosáhli. 64 % respondentů přiznalo, že se jim podařilo dát řád odborné praxi a zlepšit její obsah i kvalitu. 20 % respondentů vytvořilo jednotku výsledků učení, kterou budou využívat i pro rekvalifikace (20 % respondentů). Stejně procento respondentů si díky pilotáži vybudovalo cyklus pro zajištění kvality (20 % respondentů). Pouze 8 % škol má v plánu nabízet svou unikátní jednotku výsledků jiným školám (8 % respondentů). Vysoký podíl dotázaných (88 %) zdůraznil pozitivní přínos dokladu o absolvovaném odborném výcviku/odborné praxi (osobní záznam konkrétních znalostí, dovedností a kompetencí, který může žákům pomoci při hledání zaměstnání). Celkem 80 % respondentů chce ECVET využívat i po skončení projektu Pospolu.

Náměty pro další implementaci ECVET v ČR. Stále ještě existuje nedostatečná informovanost a podpora ze strany relevantních orgánů na národní i krajské úrovni. V současné době je potřeba dál propagovat ECVET a zpřístupnit dalším zájemcům již vytvořené jednotky výsledků učení, které by mohly školy a podniky využívat přímo nebo jako zdroj inspirace pro tvorbu vlastních jednotek. Na šíření informací o ECVET by se mělo vedle MŠMT podílet i MPSV, Hospodářská komora ČR, zaměstnavatelské svazy a jejich zástupci v regionech.

Ze strany podniků i škol je slabý zájem o zintenzivnění a zefektivnění vzájemné spolupráce. Existuje nechuť škol sdílet vytvořené jednotky výsledků učení s jinými školami - mezi školami panuje konkurenční prostředí při získávání žáků.

V českém prostředí zatím ECVET není plošně a systémově zaveden, jedná se o doporučené principy na bázi dobrovolnosti. Je však nasnadě, že systém vychází vstříc potřebám škol i podniků. Školy mohou zkvalitnit svou výuku tím, že ji doplní o prakticky orientované jednotky výsledků učení, které žáci absolvují v jiném prostředí, což může přispět i ke zvýšení kreditu dané školy. Podniky si pomocí spolupráce mohou na základě jednotek výsledků učení vychovat kvalitní budoucí zaměstnance, kteří mají potřebné praktické dovednosti.

V souladu s výše uvedenými riziky je vhodné vytvořit jednotnou metodiku tvorby jednotek a definovat smysl a účel jejich vytváření, tedy zda budou jednotky tvořeny jako doplněk k ŠVP či jako průřezové jednotky, atd. Důležité je také zvýšit povědomí o významu validace. Je také potřeba podpořit ČŠI, aby se více věnovala kontrole realizace praktického vyučování na pracovišti firem. Dále je nezbytné definovat, jak mají školy postupovat při validaci vytvořených jednotek výsledků učení vzhledem ke stávajícím pedagogickým dokumentům školy a obsahu RVP.

5

Závěr

Z informací obsažených ve výše uvedených oddílech zprávy vyplývá, že implementace ECVET v ČR pokračuje ze značné části úspěšně. Svědčí o tom například zvyšující se počty projektů mezinárodní mobility s využíváním principů ECVET i jejich podíl na celkových počtech projektů, výsledky dosažené v rámci projektu Pospolu se zřetelem na možnosti využití ECVET v odborném výcviku a odborných praxích žáků odborných škol a také mezinárodní srovnání implementace ECVET u nás a v dalších zemích. V cílové skupině odborných škol, která je rozhodující cílovou skupinou poskytovatelů počátečního odborného vzdělávání, se podařilo zvýšit informovanost o ECVET a jeho využívání. Slabší informovanost o ECVET se ukázala v cílové skupině zaměstnavatelů a zástupců služeb zaměstnanosti zaměřené na další odborné vzdělávání dospělých včetně uchazečů o zaměstnání s nízkou kvalifikací nebo bez ní. Proto bude užitečné zaměřit se v příštích obdobích i na tuto skupinu.

Dále je patrné, že kvalita využívání ECVET při přípravě a realizaci projektů mezinárodní mobility a při vypracování jednotek výsledků učení v rámci mezinárodní i národní mobility se zvyšuje jen pomalu. Proto bude národní tým expertů ECVET v dalších obdobích usilovat zejména o zvyšování kvality využívání ECVET. Zaměří se při tom zejména na kvalitu stanovení výsledků učení a způsobů jejich ověřování při vytváření jednotek výsledků učení jako stěžejních dokumentů ECVET.

Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+
a z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Vydává: Dům zahraniční spolupráce, 2015

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autor. Sdělení nereprezentuje
názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá
za použití informací, jež jsou jeho obsahem.